

KENNISTAFEL 2 JUNI 2008

Kennisdeling over eergerelateerd geweld

Na bijeenkomsten over stalking en kindermishandeling, is voor deze derde Kennistafel gekozen voor het onderwerp eergerelateerd geweld. Malika Elmouridi houdt een inleiding over de aard van eergerelateerd geweld. Marcia Albrecht geeft een toelichting op de Rotterdamse aanpak.

Kennis en kennissen opdoen. Dat is het doel dat gespreksleidster Febe Deug voor deze middag formuleert. Kennis omdat voor veel aanwezigen eergerelateerd geweld relatief onbekend terrein is. Kennissen opdoen omdat je elkaar nodig hebt bij een effectieve aanpak.

Het programma begint met een snelle temperatuurmeting: hebben deelnemers te maken met eergerelateerd geweld. En waar is (verbetering van de) aanpak nodig?

Heeft u in uw werk te maken met eergerelateerd geweld?

De mate waarin deelnemers eergerelateerd geweld in hun beroepspraktijk tegenkomen varieert van regelmatig tot weinig. Weinig heeft iets te maken met de regio, maar waarschijnlijk ook met gebrekkige signalering. De plegerhulpverlening (Kairos) brengt in dat zij in het algemeen minder allochtone cliënten in de hulpverlening hebben dan op grond van het aantal daders verwacht mag worden. Er lijkt een filter te bestaan waardoor zaken worden beoordeeld als 'cultureel bepaald' in plaats van als 'psychiatrische stoornis'. Verschillende deelnemers constateren dat in hun organisatie te weinig kennis is, waardoor het niet goed mogelijk is om te differentiëren tussen huiselijk geweld en eergerelateerd geweld en waardoor het moeilijk is om in te schatten hoe groot het risico is op escalatie. Anderzijds: meer kennis leidt tot (terechte) voorzichtigheid, maar mag niet tot non-interventie leiden.

Vanuit de vrouwenopvang komt het signaal dat het erg moeilijk is om slachtoffers die niet naar de opvang willen, zover te krijgen dat zij ambulante hulpverlening accepteren. Die slachtoffers raakt de hulpverlening daardoor weer kwijt.

Sommige organisaties vinden het nog erg zoeken naar een goede aanpak en vlotte samenwerking.

Een apart probleem is dat het OM over te weinig deskundigheid lijkt te beschikken en daders naar huis stuurt zonder naar het hele systeem te kijken.

In Arnhem is een groep Turkse vrouwen actief om vanuit het oogpunt van preventie eergerelateerd geweld bespreekbaar te maken, met name bij groepen waar het risico groter is. Een cultuuromslag is erg belangrijk om eergerelateerd te bestrijden.

Wat is eergerelateerd geweld?

Malika Elmouridi, beleidsadviseur bij Enzovoort, maakt in haar inleiding duidelijk wat het verschil is tussen eerwraak en huiselijk geweld. Eergerelateerd geweld wordt gedefinieerd als 'elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld dat gepleegd wordt vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken.' Het fenomeen eergerelateerd geweld is een eeuwenoud verschijnsel in culturen waar eer en groepsgevoel kernwaarden zijn. Het is veel meer een cultureel, dan een religieus verschijnsel. Allerlei gedrag van vrouwen kan de familie-eer aantasten doordat de autoriteit van de man of mannelijke familieleden ondermijnd wordt: te laat thuiskomen, verzet tegen een gedwongen huwelijk, weglopen of echtscheiding aanvragen. Naast aantasting van het gezag, kan onkuis gedrag aanleiding geven tot eergerelateerd geweld: contact met jongens, verkeer of seks voor het huwelijk, aanranding / verkrachting of overspel. Eergerelateerd betreft vaak, maar niet altijd, het gedrag van meisjes en vrouwen. Ook jongens / mannen kunnen slachtoffer worden als ze verliefd worden op het 'verkeerde' meisje, seks hebben met een (getrouwde) vrouw, of juist op mannen vallen, door een gedwongen huwelijk te weigeren, of een andere man ernstig te beledigen. Een jongen of man kan ook slachtoffer worden als hij weigert om zijn taak ter handhaving van de familie-eer uit te voeren. Eergerelateerd kent tal van vormen, chantage, dreigen en angst aanjagen, dwingen tot een maagdenvlieshersteloperatie, een

huwelijk, abortus of afstand doen van de pasgeboren baby, terugsturen naar het land van herkomst, uitstoting en ten slotte mishandeling, verminking of moord. De uiterste vorm van eengerelateerd geweld is eerwraak (moord) en die wordt in het algemeen alleen uitgevoerd als alle oplossingsmogelijkheden uitgeput zijn.

Hoewel het lang niet altijd eenvoudig is om huiselijk geweld en eengerelateerd geweld te onderscheiden, zijn er tal van verschillen. Allereerst is eengerelateerd geweld cultureel bepaald, ingebed in de waarden en normen. Het is alleen te bestrijden door er in de gemeenschap over te praten; individuele therapie heeft geen zin.

Het geweld wordt geïnitieerd, aangemoedigd en beloond door de familie. Dat maakt de dreiging voor een vrouw ook nog groter, omdat de hele familie meehelpt. Eengerelateerd geweld gaat altijd over de eer van een groep, niet om persoonlijke trots. Een echtscheiding betekent niet dat de dreiging ophoudt. Aan een eermoord hoeft geen geweld vooraf te zijn gegaan, als huiselijk geweld tot moord leidt, dan gaat daar meestal jarenlange mishandeling aan vooraf.

Wat je NOOIT moet doen: de familie inschakelen, informatie geven aan familie, of een familielid als tolk inschakelen. Vermijd ook de omgeving van degene die bedreigd wordt bij het zoeken naar informatie. Leg niet je eigen normen en waarden op.

Wat je WEL kan doen: in contact blijven met het slachtoffer en je vertrouwenspositie waarmaken, kritisch naar het verhaal luisteren en registreren wat je gehoord hebt, familiebanden onderzoeken en in schema brengen. Ga niet pionieren, houd de informatie in heel kleine kring en probeer in te schatten of er acuut gevaar dreigt. Maak in dat geval melding bij de politie.

De Rotterdamse aanpak

Marcia Albrecht is ketenregisseur van de GGD Rotterdam Rijnmond. Haar opdracht is tweeledig: ten eerste het ontwikkelen en implementeren van een integrale aanpak eengerelateerd geweld, ten tweede het ontwikkelen van een model voor bestuurlijke regie op lokaal niveau, uitrolbaar voor andere gemeenten. Zonder een sterke regie van de gemeente lukt het niet om een ketenbrede aanpak te realiseren.

De 'Rotterdamse' aanpak heeft als doel:

- Het verbeteren van de signaalfunctie aan de (professionele) basis.

- Het organiseren van deskundige, inhoudelijke en organisatorische interventies.
- Vergroten van de betrokkenheid van gemeenschapsgroepen in de aanpak en beleid.
- Vergroten van het inzicht in de aard en omvang.

Interventies richten zich op het voorkomen en stoppen van eengerelateerd geweld en het beschermen van slachtoffers.

In deze visie op ketenontwikkeling wordt op twee manieren naar het werkveld gekeken. Met de hiërarchiebril wordt gekeken vanuit de organisatie, van binnen naar buiten en concreet. Met de ketenbril wordt gekeken vanuit de vraag, over de schotten tussen organisaties heen. Het is een aanvullende manier van waarnemen en organiseren.

In de keten zijn verschillende netwerken: zorg, strafrecht, maatschappelijke opvang en huiselijk / eengerelateerd geweld. De overdracht van informatie – en dat houdt ook een risico in – is daarom erg belangrijk. Vaak zitten wel dezelfde organisaties met elkaar aan tafel, maar dat zijn lang niet altijd dezelfde personen.

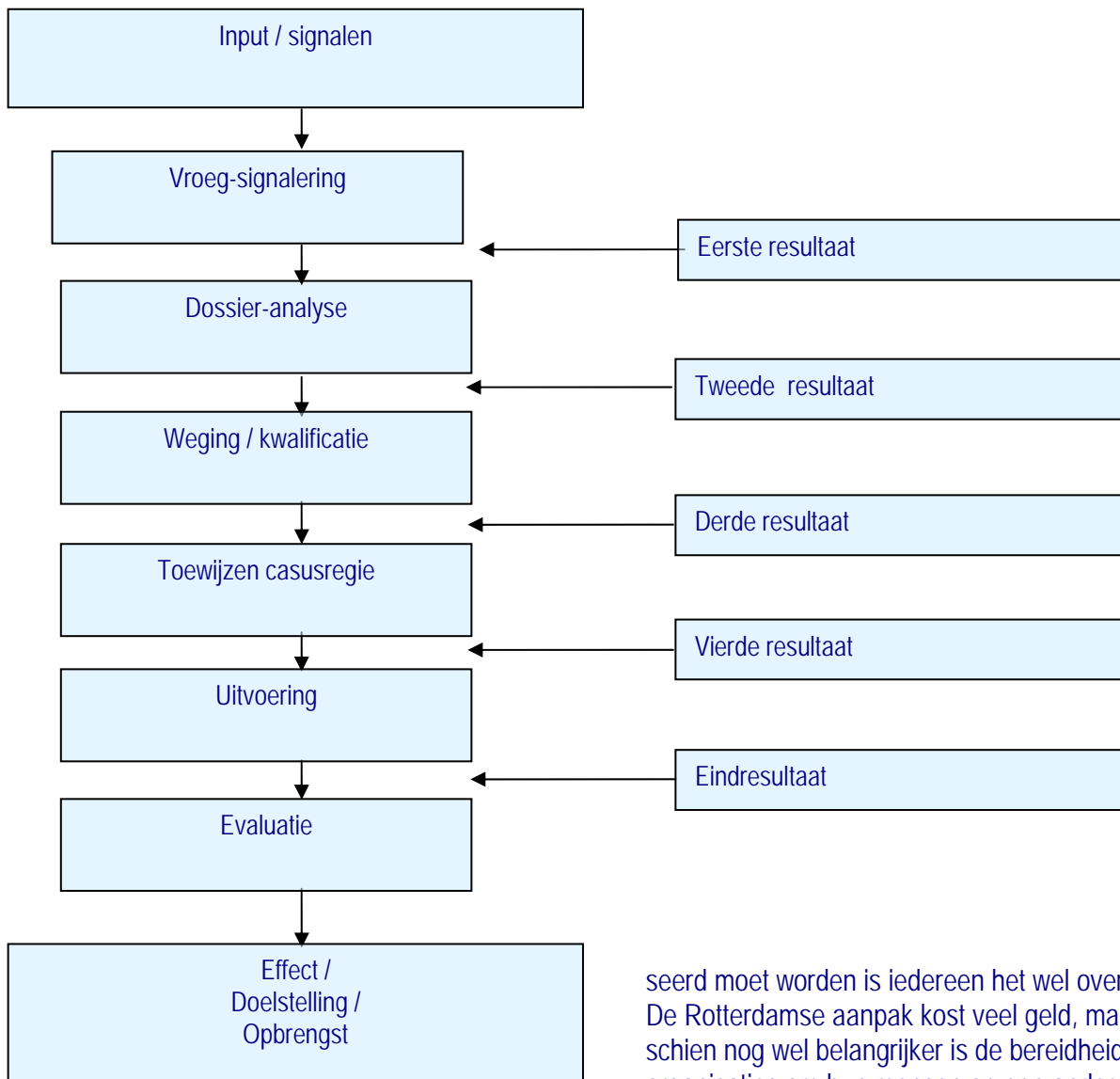
Normaal gesproken zit het Openbaar Ministerie aan het einde van de keten. Maar het heeft toegevoegde waarde als de hulpofficier al betrokken is bij de vroeg-signalering en analyse.

En hoewel je, vanuit de hiërarchiebril, eerst kijkt naar wat dicht bij een organisatie ligt, kom je al snel terecht op de rollen van mensen en is het belangrijk om hen te alloceren daar waar zij nodig zijn in het proces of aan momenten in de keten.

De fase vroegsignalering vraagt om scholing en deskundigheid om het probleem te herkennen. Er wordt dagelijks een query uitgevoerd op bepaalde trefwoorden in hulpverlenings- en politiebesteden. Meldingen worden gematchd. Zonodig crisisinterventie. De meldcode waar professionals zich aan dienen te houden overruled alle andere codes.

In de fase dossiervorming en analyse worden dossiers aangevuld met hoogwaardige informatie. – Daarna volgt een pre-advies of het eengerelateerd geweld betreft en een crisisinterventieadvies.

Bij weging / kwalificatie gaat het om de vraag of het huiselijk geweld, eengerelateerd geweld of mensenhandel betreft. Welke interventies zijn nodig in welke volgorde? Welke casus eerst behandelen en waar toewijzen? In die fase is het belangrijk om doorzettingsmacht te hebben en dat voor iedereen duidelijk is aan wie deze is toegekend.

Een casus wordt alleen toegewezen als gecontroleerd is of er voldoende capaciteit is en competentie.

De uitvoering is in Rotterdam wijkgericht. Hier is kennis aanwezig van het gezin, de praktijkgerichte kennis. De hoogwaardige kennis zit voor in de keten. Scholing heeft immers ook zijn beperkingen: als mensen vertrekken nemen ze die kennis mee.

Afsluiting

De zaal is onder de indruk van de aanpak die Marcia Albrecht heeft geschetst, maar er rijst wel twijfel over de toepasbaarheid in de provincie. Men heeft dan immers met veel verschillende gemeenten te maken. Marcia betwijfelt of dat zo is; Rotterdam heeft vele deelgemeenten en ook daar moeten alle bestuurders op één lijn zien te komen. Dat de aanpak op regionaal niveau nog veel beter georgani-

seerd moet worden is iedereen het wel over eens. De Rotterdamse aanpak kost veel geld, maar misschien nog wel belangrijker is de bereidheid van organisaties om hun mensen op een andere plek in te zetten ten behoeve van het resultaat.

De integrale aanpak van centrumgemeente Arnhem voor de regio gaat al deze richting op: er wordt vanuit het SHG gestuurd op casussen. Wie niet betrokken is bij een bepaalde casus, schuift ook niet aan.

Verder wordt gesproken over de moeilijkheid om goede informatie te verzamelen. Iedereen kan terecht een beroep doen op de expertise van de Unit Multi-etnisch Politiewerk (MEP), maar het MEP kan anderzijds niet veel doen zonder voldoende informatie. Dat moet lokaal dus goed georganiseerd worden.

Een van de genodigden voor de kennistafel, de heer Biemans van de Gelderse Roos, kon tot zijn spijt niet aanwezig zijn. Hij stuurde daarom schriftelijk informatie.

Bij de transculturele poliklinieken van de Gelderse Roos is contact met vrouwen die te maken hebben met eengerelateerd geweld en met vrouwen die door de huisarts of door Hera worden doorverwezen.

Door de werkgroep interculturalisatie van de Gelderse Roos regio Rivierenland is een protocol ontwikkeld.

Ook heeft de Gelderse Roos een notitie geschreven over de risico's die de hulpverlener (en de organisatie) loopt. Beide documenten zijn op te vragen bij de heer Henk Biemans

projectleider Transculturele polikliniek Phoenix

De Gelderse Roos

T (026) 483 31 45 (secr)

E h.biemans@degelderseroos.nl

E transculturele-polikliniek@degelderseroos.nl